

Septimū **Preceptum**

subicit taxillis vic; ossibus forte canis. **S**ecūdo largitur ad pceptū taxilloz qđ non dar; ad dei pceptū. **T**ercō qđ olentit qđ vilissim sibi nobilissimū recipiant vic; tempus. **Q**uāto omnibus noc; quia facit quod sibi est dānosū p̄ximo scandalosū ⁊ deo otumeliosum. **Q**uinto qđ velut insanus p̄rijs manibus se ibi quis interimit.

Sequitur capitulum Septimū

Quia vero detinere alienū est cōtra septimum pceptū. **I**deo nūc de restitutione tria sūt p̄ncipalit̄ dicenda. **P**rimo quō sint restituenda bona mateilia rez ⁊ corpora. **S**ecūdo quō bonū fame sit restituēdū. **T**ercō quō bona anime sint restituēda. **Q**uātū ad p̄mū nōndum qđ restitucō ope vl voluntate est qđ dā p̄ ambulū necessariū ad otucōez. **E**t qđ aliū iniuste damificauit aut aliena detin;: tādū est peccatoz mortalis qđ diu non vult restituē p̄ posse dicēte b̄to **A**ug⁹ in **E**p̄la ad macedonium. **Q**uādū res p̄p̄t quā p̄c̄m est non redditur. si reddi potest: penitētia nō agitur s; fingitur. **S**i aut̄ veracit̄ agitur. non dimittitur p̄c̄m nisi restituatur ablatum. **E**x quo pt; qđ qđ diu homo nō restituit p̄ posse si interim sacmētū aliqđ sumit nō

Capitulum **Septimū**

uo peccato peccat. qđ indignē sacramētū sumit. **E**t si manēs in tali peccato implet penitēciā; sibi a sacdote p̄ p̄c̄is sic cōfessis inuictā. nihil per hoc satisfacit deo s; multo s;. **S**ecūdo nōnd qđ detinere alienum inuito dño: est idē p̄c̄m mortale qđ otra septimū pceptū. s; nō furtum faties. **C**ertū est enī qđ auferre alienū est cōtra idē pceptum ⁊ eadē racōe retinere alienū. qđ dānificatur i vtroq; dñs rei ⁊ ab vsu sue rei inuit; p̄peditur. **E**st etiā cōtra iustitie virtutē qđ reddit vnicuiq; qđ suum est. **E**st etiā cōn̄ fratnā; caritatē. que vult altei bonum ⁊ retinēs alienū vult altei malū vnde eadē racōe qua detinēs vxore; alterius non est capax penitencie: sic etiam qui bona aliena inuito domino. **T**ercio notandum qđ de restitutione sunt multa dubia doctrinalia que determinat scūs thō. ⁊ sco. in. iij. di. xv. **P**rimū dubiū ē **q**uis teneatur restituē. s; qđ p̄mo ⁊ p̄ncipaliter ille qui rem abstulit aut damnū iniuste intulit. ⁊ hoc est certum. **E**t p̄c̄ illi sunt multi alij qui ad restitutionem obligantur. qui cōprehenduntur in hīs verbis **I**usio. s; hūi. cōsensus. palp. recursus. **P**articipās mut; nō obstās nō manifestās. **E**t thō.

expnēdo hōs versus vbi p̄us
Et 2. 2. q. lxij. dicit q̄ int̄ illa q̄
 in hīs versib⁹ enumeāta sūt.
 q̄nq; obligāt semp ad restitu
 cōez. **Prīmū** est iussio. ut cū q̄s
 iubi; aliq̄e dē p̄ d̄ari. aut alias
 iniuste dānificare. si ex ei⁹ ius
 sione fit: tenetur ad restitucō
 nē totū. **Secūdū** est osensus in
 rapinam aut in aliam iniustā
 dānificacōez; et hoc i eo s̄n cui⁹
 osensu talis rapia aut alia dā
 nificatio fieri non poterat. **Ter
 ciū** est recursus. sc; q̄n quis ē
 receptor latronum. et prestās
 p̄ocinū. Nam qui receptat la
 trones et tuetur eos. aut rem
 raptā l̄ furatā dolose celat. ita
 q̄ p̄ hoc impeditur restitucio
 rei. ille tenetur in solidū cū hīs
 q̄ abstulerūt. **Quartū** p̄cipās
 ut cū quis p̄iceps ē in crimine
 furti. p̄de xl̄ similitū. ut q̄ la
 tronem se soltavit ad spoliandū et
 p̄tē accepit. **Et** ille q̄ p̄cipat
 in crimine tētur in solidū de toto
 si ille qui p̄cipat nō in crimi
 ne s; solū in re accepta. ille so
 lū tenetur restituere q̄s de re
 sciēter emit vel accepit. **Quintū**
 nō obstās. cū sc; h̄mōi spolijs
 latrocinijs et ceteris malis. ex
 officio obstare tenetur. ut p̄
 ceptus terre. q̄ iustitiā cōsuare
 tenetur si nō obstat cū obsta
 re possit et sic p̄ ei⁹ defectū in
 ualescūt latrōes et ceteri male

scōres ad restitucōez tētur. **Si
 milit̄** intelligatur de nō mani
 festate et cui ouenit ex officio
 manifestare. **Aut** s̄m scotū. q̄ in
 iudicō re q̄sit⁹ tac; vbi res fi
 nalit̄ poss; restitui ei cui⁹ ē a
 dicēdo veritatē vbi nō immine
 ret sibi p̄iculū status aut p̄so
 ne. **Cōsimilit̄** p̄dictis itelligē
 dum ē de non repl̄dēte. et cui
 hoc cōpetit ex officio ut dicit
 th̄o. 2. 2. q. lxij. **Et** s̄bdit q̄ p̄nci
 pib; terre ex hoc imminet p̄
 culū p̄pter hoc ei p̄tate publi
 ca potuntur. ut sc; sint iustitie
 custodes. **In** alijs aut enumeā
 tis in versib; non tenetur hō
 ad restitucōez. n̄ in certis casu
 b; sc; quādo hō p̄babiliter cre
 dit q̄ suū osiliū fuit efficax et
 q̄ alias sine suo osilio non fu
 iss; facta ablatō. **Similit̄** non
 ois palpo vel adulator tenet̄
 s; ille qui adulādō icitat ad au
 ferendum laudās p̄ illo et di
 cēs signū ē strenuitatis. **Et**
 maxie tūc tenetur ad restituti
 onē q̄n p̄babiliter credit q̄
 sua adulacō fuit cā iniuste ab
 lacōis. **Idem** intelligatur de de
 trahēte si p̄pter d̄tractionē ip̄e
 audiēs puocatur et dānificat
 iniuste eū cū detractū ē. **Et** di
 factus th̄o. 2. 2. q. lxij. q̄ p̄nci
 paliter restituere tenetur illi
 q̄ sūt p̄ncipales in facto. **P̄rio**
 quidē p̄cipiens dānificacōez

Septimū Preceptum

fieri a secūdarīo ipse exequēs.
7 sequēter oēs alij obligātuz
p ordinē. **¶** In tñ vnus restituit
illi damnū q̄ dānū passus est:
tūc est eidē tōlit̄ satisfactū nec
aliqs eoz tenetur eidē; aliqd
vlterius restituere. s; illi q̄ sūt
p̄ncipales in facto 7 ad quos
puenit res tenentuz satisfacē
illis alijs qd̄ restituerunt. **¶** R̄d̄
si non facerēt tunc ceteri tenē
tur ut videtur singuli p̄ ptib;
c qui insolidū satisfecit. **¶** **No**
tandū h̄ q̄ sicut sunt nouē ali
ena peccata in verbis tacta.
quib; peccis quis p̄iceps effi
citur alienis delictis in demerito
hic 7 in accidētali supplicō i fu
tura vita. Ita ex opposito sunt
nouē aliena merita. quib; p̄ri
virtutes n̄ras quodāmō facē
possum; h̄ 7 i futuro accidētalia
p̄mia h̄bim; **¶** P̄rio cū iubemus
7 impam; bonū alijs. ut p̄ntes
pueris. dñi suis. mgr̄i discipul̄.
plati s̄b ditis impantes bona.
¶ Secūdo. cū solilia dam; p̄ris
ut vitent aliq̄ vitia vel opren
tur meitoria vel v̄tuosa opera.
¶ Sic quilib; p̄t docere p̄ximū
verbo 7 exēplai vita. q̄bus tot
meitis alienis p̄cipam; quot
opa bona alij ex n̄ris bonis faci
unt. **¶** Tercō cū olemim; in bona
alioz. ut dñi suos manumittē
do p̄ sacerdotē 7 religioē adipi
scēdis p̄ntes similit̄. **¶** R̄to cum

Capitulum Septimū

ex laude alicuius virtutis in alio
talis p̄ficiat. ut sit ingrediētib;
religione; vel virgitate; vel vi
duitate laudantib;. **¶** Quinto cū
defendimus iniuste vratos ut
aduocādo. hospicō recipiendo
vel. vii. opa misericordie exhibē
do. **¶** Math. x. q̄ p̄ph̄tā id ē p̄di
cato rez recipit: mercedē p̄ph̄ie
h̄bit. **¶** Sexto cū coopamuz ali
oz bonis ut pegrinādo. scribē
do libros. corrigēdo eosdē. ec
clesias 7 fm̄oes visitādo. **¶** Sep
timo qñ silencō n̄ro alios edi
ficam;. 7 a locucōe alioz virtu
tes discrete attollim;. **¶** Octauo
qñ non obstat; virtuos; alio
rū exercitijs s; ecōtra fraterna
correctōe 7 septē opib; miseri
cordie sp̄yalibus iuuamus ad
bonū. **¶** Nonno quādo manifesta
mus alioz miseras ut eis sub
ueniatur. **¶** Sūt etiā tercō nouē
demerita aliena in alijs peccis
q̄ sint illa vbi tp̄alit̄ dāmfica
tur p̄xim;. p̄ scād alū mltiplex
q̄ faciliē repies 7 sic sūt tripli
tia nouē. **¶** P̄rio i restituendis.
¶ Secūdo i merēdis. **¶** Tercō i de
merēdis p̄ nouē modos scād a
lisādi p̄ximū. **¶** Secūdo dubiū
ē qd̄ sit restituēdū. **¶** s; q̄ oē alie
nū: qd̄ q̄s iniuste abstulit a iūi
ste detin; 7 iurato dñō rei. tētuz
restituē. **¶** Cū qd̄ nōnd̄ q̄ tripli
cit̄ otigit quē iniuste aliēa aufez
re vel detinē. p̄rio cū altri ex cā

Septimū Preceptum

licita ad aliqd obligatur. et ei non soluit alio iure. ut cū nō reddit depositū rite reposcētī nō restituit accomodatū non soluit mutuū non reddit p̄tū mercenario. Aut nō soluit alias debita ut sūt vectigalia. et ex olomia. cēsus. decime. a h̄mōi ad q̄ soluēda q̄s iuste obligatur. Secundo cū q̄s iniuste aliqua acq̄sivit quo cūq; modo siue p̄ vsurā; siue p̄ furtū. siue p̄ rapinā. siue p̄ defraudacōez in mēsurā liq̄dorū vel aridorū siue p̄ p̄dā falsā. siue per fraudem vel falsitatē in rei substantia. quantitate vel q̄litate. ut supra dictū fuit. Tercio cum ei aliq̄s tale datum ē in munere a relictū in hereditate. a in testamento. Aut ē sibi v̄ditū ab eo q̄ ius in eo non habuit. eo q̄ res sua non fuit. aut p̄tatem eam dādi nō habuit. Omne igitur tale opt̄; restituere. alias cōtra p̄ceptum hoc agitur a q̄uītez peccatur. Et istis additur. q̄ q̄ alteri iniuste nocuit. et dānū in reb; intulit. tenetur sibi dānū recōpensare etiā si inde n̄l habuit ut si combussisti domū meā iniuste teneis mihi ad recōp̄sacōez totū dānū q̄uis nihil de domo apud te remāserit. Secundo d̄z q̄ non solum iniuste ablatū. ē restituendū. s; etiā fruct; ei; si sit res de se fru-

Capitulū Septimū

ctificā ut ager vinea. Et hoc dicit esse v̄z de possessore male fidei. et de fructib; q̄ sup̄sūt deductis exp̄ns; que sūt gr̄a fructuū querēdorū. et gregādorū et cōseruādorū. Si autē ablatum sit res q̄ non est de se fructificā ut pecunia: tūc aut res vel iniuste detinēs tenetur ad restituacōez equiualeētis et ad recōp̄nsacōez dāni q̄s ille passus est ex carētia pecunie siue. non tū opt̄; q̄ t̄ntum restituat. q̄ntū ille lucrari potuiss; cum pecunia. s; h̄m estimacōez lucri q̄s acciderē. et siueuit. p̄sato labore et fortunīs q̄ in lucro alias acciderē potuissent. lucrū enim non solū pensatur vel causatur ex pecunia a labore. Nā h̄m tho. 2. 2. q. lxxij. Q̄n daco alicui; illicita ē et cōn legem. ut cū q̄s symoniace dedit. tunc nō p̄t̄ reperere s; meretur illud datum amittere nec deb; sibi restituacō fieri. Et alius q̄ symoniace accepit non p̄t̄ retinere. s; deb; in pios vsus dūtere. Tercio cū est dubiū. cui sit restituendū. R̄ndēt doctores q̄ illi q̄ v̄r̄ d̄ns rei ē. Aut iniuste dāni factus. si ē v̄r̄ et n̄oscitur. S; si nō est p̄ns: debet expectari aduētus ei;. et tūc sibi restitui si saltē speratur aliq̄n reuerfus. Si autē nō speratur reditus ei;. tūc si res ē magni valoris

d; sibi trāsmitti si pōt omōde fi
 eri. nec obstat dicit scūs tho. si
 remittēs dānū remittēdo pati
 atur. q; ipse sibi hūi dāni
 cā fuit. p hoc q; alteri suum inu
 ste abstulit vel detinuit. Si autē
 trāsmittēre nō possit. ā si forte
 res nō sit magni valois. ita q;
 nō possit sibi rēmitti sine maio
 ri incōmodo q; res ess; sibi vti
 lis si eā hēt: tūc pōt eā dāe ali
 quib; cognatis ei; p; quiorib;
 b; q; psumitur lege natuē q;
 ille vlit magis restituēdo; hēi
 p; in q; suis q; aliēnis. Et si nō
 hēt cognatos. aut non nosce
 rētur poss; rē committēre vni i
 cenobio cū tali p;testacōne. q;
 reddere teneatur. si vnq; req;si
 erit vel cōparueit aut etiā resti
 tuat h;eredib; suis si vnq; tales
 oparuerit. Si autē dñs rei resti
 tuēdo vel ipē dānicatus oīno
 inētus sit. et ignotus. nec pote
 rit sciri. et similit; h;eres ei; ig
 norātur oīno. nec sciri pnt ad
 hibita suffitēti diligētia tunc
 paupes sunt h;eres illaz rez
 restituēdaz. nō ei ille iniustus
 ablator; v; detēto; aliēarū rez
 p hoc deobligat; a restituēdo
 nec pōt sibi h; p; retinē h; tenet;
 dare p aīa illius cui restitucio
 debebatur. Si vero dñs rei re
 stituēdo ē mortu;: datur h;eredi
 b; suis. et si nō sciūtur h;eres
 nec facta diligētī inquisitione

sciri possunt. datur paupib; p
 salute aīe sue scdm mod; pre
 missum. Cui enī non pōt tpali
 ter reddi. reddatur spiritua
 lit. Heredicio autē spiritualis
 fit cū datur paupibus p ipso
 et p ipso aīa. **Quartū dubiū** f
 um ē p cui; manus debēt talia
 distribui pauperibus et reddi.
 s; q; per man; ofessoris vel ali
 cuius alteri; de cuius fidelitate
 ofidat. **S; d; scō. q; nō inuene
 rit. q; necessario d; terminat; sit
 mediator i distribuēdo paupi
 b; illa. Et addit vid; m q; tal;
 p seipm possit paupib; reddere
 et distribuē cōsilio tñ alicuius
 boni viri. Quia poss; cōtingere
 q; dar; tali mediator; de cuius
 fidelitate cōfider; et q; talis tñ
 sibi h; p; applicar;. vel alijs vsib;
 q; debet; vn vbi lex diuina v;
 ecclesiastica non ligat psonā.
 sequēda est rō naturalis. Illa
 autē magis dicitur q; psona q;
 tenetur magis restituat p seip
 sā q; p aliā. nō tam excluēdo
 ofiliū boni viri s; magis inclu
 dēdo. **Quintū dubiū** Qñ sit re g
 stituēdū s; q; quilib; tenetur
 statim restituere alienum nisi
 dilacōez v; lūtaiaz h;eat ab eo q;
 ē dñs rei. q; ut dictū est p;us.
**Sic ē cōn iustitiā et dilacōez pxi
 mi et otr; pceptū dei auferre ali
 enū. Ita ē cōtr iustitiā. cōn dile
 ctōez pxiā cōn dñm pceptum****

tenere alienū iniuste. ideo est magnū peccatum. **S**tat q̄ p nullū tēpus licet peccatū cōtinuare. s̄ quilibet tenetur peccatū statim dēserere tam q̄ ad actū voluntatis elicitū. q̄ quo ad actū exteri⁹ impatum. **I**uxta illū Eccl̄. xxi. quasi a fate colubri fuge peccatū. **I**gitur q̄libet tenetur statim restituere ablatā. a quecūq; aliena in q̄b; non habet ius nisi ip̄e obtineret voluntariā dilacōem a dño rei q̄ non licet detinere alienū id ē eo nolēte. **A**b isto tñ excipit **S**cotus aliquos casus i q̄b; s̄m eum licitum est differre restitucōez exteriorē. dūmodo assistit interior restitucō id est firma voluntas restituēdi q̄ cito occurrēt circūstantie oportune. **E**t illi casus apprehēduntur s̄b hac maxīma. licitum ē detinere rē alienā. q̄n ille sc̄; dñs rei rācōnabiliter debet; velle eā detineri. **S**; in aliquib; casib; rācōnabiliter debet; velle q̄s rē suā detineri de facto. q̄ tñ haberet firmā voluntatē restituēdi. positus ibi ad hoc circūstantiis oportunis. **P**rim⁹ illorū casuū s̄m. **S**cotum est. **Q**uādo restitucō ad statim esset notabiliter dānosa cōmunitati: tunc nō tenetur ille statim restituere q̄ i tali casu alter debet; velle restitucōez nō statim sibi fieri. q̄

magis d; velle bonū cōmunitatis. **E**t idō d; rācōnabiliter velle aliq̄lez dilacōez illi⁹ restitucōis boni vtilis. **S**ecūd⁹ casus q̄n restitucō esset dānosa eicū debet; fieri ut reddere gladiū furioso. q̄ mediāte se vel aliū interstitiat ut dicit sc̄; ch̄. 2. 2. q. lxij. q̄ si res restituēda appar; p nūc gr̄uiter noxia illi cui restituenda for; vel etiā alteri tūc nō debet; restitui ei. q̄ restitucō ordīnatur ad vtilitatē illi⁹ cui restituitur. **O**ia ei q̄ possidētur s̄b rācōe vtilis cōtinentur nec tñ q̄s debet; sibi eas appropriare i tali casu. s̄; d; resuāe ut cōgruo tpe restituat vel alii cui tradere tutius cōseruāda;. **T**erti⁹ casus ē q̄n immediata restitucō esset diffamatoria restituēti. **S**icut fur occult⁹ nō tenetur statim de facto restituere s̄; pōt captare tēpus i quo sine sui diffamacōe restituat. debet; tñ habere voluntatē restituēdi q̄ cito oportune possit a debet; ad hoc diligētā adhibere. **A**ddit etiā scotus q̄ quādo ablatō fuit occulta: tūc nō tenetur ablator se p̄dare. nec tenetur p seipsum restituere. s̄; pōt hoc facere p aliam psonā discretā; a fidelē a expedit p ofessorē cui prius ē peccatum in cōfessione detectū. supposito q̄ sibi credatur de fidelit

restituēdo id qđ sue fidei cōmīssū est. Et etiā qđ caute restituat sine manifestacōe eius qui prius abstulit. 7 nō restituit Et i tali casu pōt restitucō differri quousq; volūtas 7 optunitas talis psonē medie possit haberi

h ¶ **Q**rtus casus. quādo acceleraō restitucōnis eēt multū dānosa restituere debēt. 7 brevis dilacō restitucōnis non esset dānosa vel nō multū dānosa ei cui fieri debet. tunc itē non tenetur statū restituere de scō s; sufficit qđ statū ex affectu restituat. cū cessabūt impedimēta hinc inde

Rntus casus qñ qđ est oīno impotēs ad restituendū. Talis em̄ p tūc nō tenetur sed cū peruenit ad pinguiorē fortunā. Actio enim nō extinguitur p impōiā s; sopitur. Et talis deb; habere fortē volūtatē restituēdi si aliquādo potēs erit ad hoc

Et fact? **Th.** 2. 2. q. lxij. dicit qđ i hoc casu deb; homo remissionē petere ab eo cui restituendū est. vel saltē volūtarīā dilacōe; 7 hoc petat ā per se. aut p alium. Et videtur qđ pari racōne sit faciendū i casu precedētī hęc sunt dicta de restitucōe facta. 7 de bonis fortune

i ¶ **S**; queritur quō restitucō sit faciēda de bonis corpis que quis aufert. **sc.** **Seco.** vbi prius. qđ si occidit aliquē

12 iniuste: si sibi pro illo a iudice scđm legem istius loci infligitur mors. ut sic vitā reddat p vitā. debet illā patientē sustinere 7 sic solue penā illā. Si autē sibi a nullo infligitur iudice tūc expedit sibi ut vitā suā expōat in causa iusta. ut oīra infideles 7 inimicos ecclesie p restitucōne factē a illi cui vitā abstulit.

Qđ si non velit tātam restitucōne; facere non pōt tamē a restitucōe oīno immunis eē

Si cut quidā dicit scō. absoluunt homicidas nec eis restitucōe; necessaria incubentē iniungentes qđ si facilius possit trāsire homicida qđ canicida vel homicida. qđ si occidit quis bouē pxi sui. vel canē. nō absoluētur sine restitucōne. tenetur ergo ille ad restitucōem faciēdā equiualentē vite quā abstulit 7 hoc eo mō quo pōt equiualentia in talibus esse.

Nec hoc solū tenetur s; ut addit **Seco.** si infcūs sustentabat aliquos ut patrē matrē v; p pinguos: tētur interfector oīb; illis ad tātam restitucōe; quā tam eis abstulit p interfectōe; istius.

7 De mutilacōne vero **k** aut alia corporali di. **Seco.** debet fieri restitucō p pecuniā 7 illa debet rēdere non solū dāno qđ quis incurrit p mutilacōe; p toto tpe vite sue quo v surus fuisset membro absciso s; etiā

Septimū Preceptum

debet rñdēre expēsis appositis
 in curacōe a vltra hoc placacō
 in lesiō q̄ req̄reret. etiā si nō esset
 talis mutlacō a solacōm sic
 afflicti q̄ p̄petua ē sibi desola
 cō dē tali mutlacōe. pl̄ etiam
 fm sco. pō dē rāda est mutlacō
 paup̄is q̄ diuitis quia paup̄
 pl̄ indiget at mēbro absiso
 ad victū necariū ac q̄redum.
 De talib; restitucōib; hēdis
 p̄ vita ablata a p̄ mutlacōm
 b; mēbroz. a lesiōib; a dā
 nis corp̄is dic̄. sc̄us thō. 2. 2. q̄.
 lxij. q̄ in q̄ non pōt recōp̄sai
 e q̄ualēs: sufficit q̄ recōp̄sai
 qd̄ est possibile. Sicut p̄t; de
 honozib; qui sūt ad dēu. a ad
 parentes. q̄b; non pōt redi
 e q̄ualēs ut dicitur. viij. **Ethi.**
Sic etiā i p̄posito quādo illd̄
 qd̄ ablatū est. non ē restitui
 bile p̄ aliqd̄ e q̄le: debet fieri re
 cōp̄sacō qualis possibilis est
 puta cū q̄s alicui abstulit mē
 brū: debet ei recōpensare i pecu
 nia. vel in aliquo honore. a si
 milib; a sicut a dēdicōe vtrius
 q̄ p̄sone. a fm arbitriū b̄i vi
 ri. **Secūdo** p̄ncipalit̄ dicē
 dū ē dē restitucōne bone fame
 ablate i toto vel in p̄te. **Obi**
 nōndū fm thō. a sco. in. iij. di.
 xv. a ex dictis s̄cti thō. 2. 2. q̄.
 lxij. q̄ q̄druplicat̄ onngit ali
 quē dāmficare aliū i fama **Pri**
mo vrū crimē suū dē eo mani

Capitulū Septimū

festādo a iuste. ut cū q̄s maliti
 am alterius maifestat ei q̄ cor
 rigere hab; **Aut** si incorrigibi
 lis ē: maifestat in ospectu eccl̄ie
 a hoc bō intēcōe. sc; ut confu
 sus a p̄cō desistat. vel saltem
 ut alij discedāt ab ei; cōsorcō
 infectio a corruptio. fuato tñ
 ordie iuris a fraterne correcti
 onis **Et** qui isto modo manife
 stat crimē alterius. a sibi au
 fert famā: nō peccat in hoc nec
 tenetur sibi famā; restituere.
Secūdo dāmficat quis aliū
 in fama a hoc iniuste sc; falsū
 crimē sibi imponēdo id ē false
 eū corā alijs accusādo dē crimi
 ne dē quo nō ē reg a q̄ isto mo
 do accusat a p̄ximū dāmfica
 cat in fama sua. grauit̄ p̄c
 cat. quia mai; ē auferre famā
 q̄ temporalia **Et** qui auferit tem
 poralia alci grauit̄ peccat ut
 dictū fuit sup̄ p̄cepto quinto
 capi. viij. q̄. r. **Et** p̄cepto. vi.
 ca. ij. b. ergo ḡu; peccat q̄ sic
 iniuste aliū dāmficat in fama
 hoies enim diligūt pl̄ famā;
 suam q̄ tp̄alia sua. **Talis** eni
 sic false a iniuste dāmficacō p̄
 ximū tenetur sibi famā suā re
 stituere a hoc illo mō q̄ vr̄bū
 suum retractet absolute apud
 oēs ad quos p̄ eū puenit. dū
 mō sciat a possit. deb; ei apud
 oēs ohteri falsū se in hoc dē illo
 dixisse ut dicit sc̄us thō. a sco.

dicat qd d; sic fama; restituere
 qd retrict; vrbū suū seu illd qd
 sibi false impo sūt. 7 hoc ita pu
 bliice sic sibi iposunt. qd alias nō
 suat iustitiā i red dēdo p xio qd
 suū ē. Ex q em hō tenetur resti
 tuē tēp alia ut dictū ē multo a
 forōri tenetur restituere famā
 sic iniuste ablatā. q ē multo p
 cōsior tpalib; vñ pū. xxij. dici
 tur. **Meli⁹ ē nomē bonū qd diui**
 m tie multe. **S;** dicer; aliquis
 nō impoit tale crimē i publico
 asserēdo illd de eo. s; murmuat
 a incaute a indiscrete loq̄tur
 vel alicui corā plurib; loq̄tur
 7 narrat hmoi non tanq̄ sibi
 certū. s; dicit se sic audiuisse. An
 talis teneatur famā illi restitu
 ere. **h. scō. d.** rara fides ido quia
 multi multa loquūtur. Et ideo
 sic murmurās a incaute loquēs
 de alio. falsū ēmen sc; dicēdo
 apd alios: forte ille fecit hoc.
 certe pōt eē qd fecit. a dicēdo
 ego audiui qd ille fecit hoc. Et
 hoc n̄ ex mō dicēdi tal' oñdat
 aliquā certitudie; maiorē q̄ ex
 rlacone cōi: nō aufert ex natura
 act; illi i opioe illoz audietū
 qd si illi firmit' occipiāt 7 credāt
 ex hoc illū de q̄ est hmo crimio
 sū eē. leues sūt. Quia q̄ cito cre
 dit leuis est corde. **Verūptn̄** qd
 a scādalo. pufilloz opt; caue.
Iuxta illd pauli. i. cor. viij. Si
 esca mea scād alifet fratrem meū

nō māducabo carnes in eñū.
Et multi sūt tales pufilli leues
 ad credēdū mala. 7 ideo piculo
 sū ē corā ipf talia audita ex er
 lato referre. **Et** si hoc fiat ex in
 tencōe mala ut sc; aīo 7 intēci
 one ledēdi famā illi⁹ de q̄ hmo
 ē: tūc nō ē facile excusae qn̄ sit
 cōn caritatē 7 p oñs mōle. **Si**
 aut fiat corā talib; pufill' ale
 uib; ad credēd mala a fiat ex
 incōsideracōne. durē dicere qd
 exeat gen⁹ pccā vniālis qd lin
 gua in lubrico posita ē: 7 q̄ nō
 offendit vrbū h pfect⁹ est vir
Et dicūt aliq̄ qd si q̄s ex alicui⁹
 tali relacōe notā ifamie incur
 riss; apd illos apud quos sic
 locut⁹ ē tenet ille sibi restituē
 famā. a dicē apud eos se falsū
 in hoc de isto audisse. a minus
 cautū se locutū fuisse vel qd sibi
 nō fueāt credēdū. cū tale cōn p
 xim dixit qn̄ illd retulit otr' bo
 nū pxi. de quo nullā cētudinē
 habuit. vñ aliq̄ ofisi mō rstitu
 at pxiō famā put meli⁹ potue
 rit. **Tercō** otigit qd aliq̄s dā n̄
 nificat pxi i fama. 7 hoc vñ
 de eo dicēdo. s; iniusto mō ut cū
 q̄s occultū crimē alteri⁹ pdit
 cōn debitū ordie; seu cū vñ cri
 mē alteri⁹ s; occultū nō suato
 ordie iuis cōn eū i publico ppo
 nat de hoc dic. s. thō. tētur illi
 dānificato i sua fama restituē
 famā q̄ tū pōt tñ sine mēo acō

Septimū Preceptum

ut q̄ se dicat male dixisse vel
 q̄ iniuste eū diffamaueit. vel
 alio tali modo. Et si non
 p̄t famā sibi restituere: debet
 sibi illd̄ dānū aliter recōpēsāe
 put etiā de alijs dāmnis sup̄
 us fuit dictū. Et sco. de hoc dic̄.
 q̄ talis nō tenetur retractare
 verbū suū. q̄d̄ p̄posuit ī publi
 co. q̄ sic fatiēdo mētretur. cū
 sciat illud q̄d̄ cōtra eū p̄posuit
 esse. v̄z. a id eo non d̄ mētiri
 p̄pter q̄d̄cūq̄ bonū alteri red
 dēdū. p̄mo ī nullo casu ē mē
 ciendū s̄ tenetur alio mō licī
 to sibi reddē famā. ut p̄ hmōi
 verba non credatis eū esse ta
 lē. Male ei dixi ⁊ fatue dixi. Et
 illd̄ suū dictū. tūc est v̄z. q̄
 non fuato ordīne iuris p̄posu
 it ī publico. q̄d̄ non fuit v̄z
 publicū. a ergo ī hoc male
 stulte a fatue dixit. Et illa sua
 fio sc̄z nō reputetis eū eē talez
 ē bō. q̄ qlibet p̄sumendū ē bo
 nū donec p̄betur otrariū. Juxta
 illud. Extra de scrutīno ī ordī
 ne fatiēdo. hūana fragilitas
 istū quē indignū eē non no
 uit dignū debz estimare. Si il
 le non ē p̄batus malus corā
 illis. ⁊ ergo hoc p̄suadēdū ē
 eis ut eū non r̄putēt indignū
 a malū. Quāto otigit quem
 dānificare aliū ī fama sc̄z verū
 crīmen. s̄ occultum ī publico
 sibi impositum negādo. q̄ ip

Capitulū Septimū

sum q̄ sibi crimē imposit ostē
 dit ī hoc mendacem. ⁊ notat
 eū de calūnia id est de falsi crī
 mis impositōne. Et de illo dicit
 sco. q̄ ille sic negās. non tene
 tur retractare negacōez suā q̄
 negauit ī publico. v̄z crimē
 sibi impositū. q̄ ut dicit nō te
 netur ī publico quicūq̄ sta
 tim ī iudicō cōfiteri se reū nisi
 fuit ouictus. Tenetur tamē
 p̄ quedā verba sobria ut sta
 ti an hoc dictū fuit restituere
 famā illi accusati. quē idirecte
 notauit de calūnia. v̄z dicen
 do non habeatis eū p̄ calūnia
 toze. q̄ credo q̄ habuit intēcō
 nē bonā ī p̄ponēdo. vel forte
 ip̄e credidit se p̄bare posse ī
 tētū suū. a decept⁹ ē. Ex q̄bus
 p̄t̄ q̄ piculosū ⁊ magnū pec
 catū sit aliq̄ue ī famaē. Ter p̄
 cō p̄ncipalit̄ d̄d̄. ē de dānificā
 te aliū ī aīa sua id est ī bonis
 aīe quō teneatur restituere
 Vbi nōndū s̄m sco. per bona
 aīe intelligendo bona moīs q̄
 acq̄sita corrupūtur a acq̄ren
 da impediūtur. p̄ vitia enim a
 peccata virtutes iā acq̄sitate cor
 rupūtur a q̄ deberēt ex bonis
 actibz generari p̄ vitia impedi
 unt ne generētur. In istis bonis
 aīe sc̄z virtutibz a actibz vir
 tuosis non p̄t v̄nq̄ aliū dire
 cte dānificare auferēdo ea si
 bi sic auferūtur extēiora bona

aut infidēdo sibi contraria. scz vi-
tia 7 peccā. qz peccm intntum ē
peccz inq̄tum est volūtariū. nā
si nō esset volūtariū nō esset pecca-
tū ut dicit aug⁹. in de vera reli-
gione. Igitur sola volūtate p̄pa
pōt quis sic directe dānificari.
scz in seipso causādo volūcōnes
malas 7 peccā. pōt tamen vn⁹
dānificāe aliū indirecte scz trā-
hēdo ex intencōe a bonis opibz
7 sic impediendo a gnācōne
vtutū 7 inducēdo ad mala ope-
ra q̄bz vtutes corrūpūtur. 7 vi-
cia generātur. Et talis inductō
ad malū 7 retractio a bonis cō-
tingit multis modis. vici; iūbē-
do. cōsulēdo. p̄suadēdo. rogādo.
deridēdo bō. 7 laudādo mala 7
sic de alijs modis. Ad p̄positū
igz p̄mo dicēdū qz q̄ aliū sic
dānificat in istis aie bonis ḡu-
ter peccat. qz cōn dīlēcōnem dei
agit eo qz r̄trahēdo a bonis minu-
it hōrez q̄ deo exhibētur. 7 idu-
cēdo ad mala augz dei inhōn oā-
cōez 7 offensā. Agit etiā cōtra
dīlēcōez p̄ximi. cui debet; velle
7 facē bonū. h̄ vult. 7 facit sibi
malū. Et peccm ē tnto ḡu⁹. qz
tō dānū est mai⁹ qd̄ p̄xio īfer-
tur. Exēpli grā. ḡu⁹ peccat ce-
teris paibz q̄ dānificat p̄ximū
in libra qz si in solo denario. Cū
aut bonū anime sit inestimabi-
le melius bonis corpis ā fortu-
ne. sic aia incōpabilitē meliorē

corpe: sequitur qz multo ḡu⁹
us peccat qui dānificat aliū in
bonis aie. ut in virtutibz 7 opi-
bz bonis quibus meretur eter-
nū bonū. qz peccet q̄ dānificat
in bonis corporis aut fortune.

¶ Secūdo dicitur qz sic dānī-
ficās aliū in bonis aie tenetur
sibi ad restitucōez modō possi-
bili ut dicit Seco. Et p̄t. qz cū
bona virtutū sint maxima bō
inter oia hūana bona in p̄nti
vita fm aug⁹. li. primo retra-
ctiōnū: pl⁹ dānificat p̄ximū q̄
in istis eū dānificat. qz in q̄bul
cūqz alijs. 7 p̄ oīs plus tene-
tur fm iustitiā ad restitucōez
suo p̄ximo de tali fatiēdo. q̄tū
sibi possibile ē. qz de alijs bonis
Talis aut restitucō fiat sic ut
dānificās illū dānificatum
suadēdo. inducēdo. exhortādo
7 alijs bonis modis efficaciter
inducat ad penitētiā ad vite
emēdacōem. ad actus bonos:
virtutū gnātiuos. Et si nō suf-
ficiat sua p̄pa p̄suasio aut exhor-
tacō 7 similia. adducat alios
efficacōres dūmodo tamen illi
non p̄dat peccatū illius occul-
tum. Et si nō sufficiūt p̄suasio-
nes h̄mōi 7 inductio ad bonū
qz facilius est peruertē qz con-
uertere: tunc tenetur vltra hoc
q̄tum pōt impetraē illi. ouerfi-
onē p̄ oracōes p̄prias. 7 p̄ orati-
ones alioz p̄ ipm impetratas

a pecunias et alijs similibus aut melioribus modis possibilibus. Damificans igitur aliquem in bonis anime tenetur sibi restituere quod tum sibi est possibile. sepe tamen sic age nō quod non publicet istius occultū peccatū. et ei personā quā noscūt aut noscerent vix similiter pro futuro. Ex hijs ē diligēter considerandum quod magnū peccatū est sollicitare et inducere aliū ad peccandum quod in se ē magnum peccatū. et ultra hoc tenetur homo illi restituere et dānū recōpensare. quod hō vix potest facere ad dignū eo quod voluntate iam allectā ad malū vix potest hō reducere ad virtutē. pauci etiā sūt qui sic restituere conentur. cū tamen multi sūt qui sic restituere teneantur. Creber rima ei ē illa damificatio. et maxie circa iuvenes vtriusque sexus quod sepiissime inducuntur ad mala supradictis modis et non nunquam maior exēplis pessimis corruptuntur. **S**ed quod facientū ē de eo qui damificat aliū retrahendo eū a religione. scilicet. scō. quod si quis abstraxit a religione aliquem iam obligatū ad religionē professionis obligacōe: tenetur agere restitucōem; damificauit ei religione; in illa psona. tenetur agere ut ille redeat ad religionē. **S**i si aliquem dispositū ad intrādū religionē retraxit. aut i

pediuit ne intraret. et hoc non fecit intencōe cōsulendi proprie vtilitati sed sine fraude. Aut ex aliq̄ racōnabili causa. sed fecit intencōe nocēdi religioi. **E**t tūc quod interest inter habere et impedire esse: idō non tenetur ad tātā restitucōem; religioi: ad quā tātā teneretur si ille fuisset in religione acceptus actualit. Tenetur tamē ad aliquā restitucōem; ut ad inducōem illi retracti. ut adhuc ingrediatur vel ad inducōem aliq̄le alicuius alterius aliq̄lit equalētis. Ita tenetur restituere religioi iniuste pro eū damificata. psona vero iniuste pro eū damificata. ut quā retraxit extra religionem. Aut quā impediuit ne ingrederetur tenetur etiā ad restitucōem; Tenetur ei omni diligētia inducere ad intrādū mōsteriū. quod si nō potest efficere. a forte ille quem impediuit ne intraret. posuit se ad statū nūc impossibilē religioi ut mōnōij: tenetur sibi in sua hominibus et in alijs spū alibus bonis ad equalētā illorum bonorum in quibus eū damificauit retrahendo a religione. et ad quod maiora profecisset in religione quam in seculo. **E**t hoc tenetur facere secundum modos supradictos de damificato in bonis anime quo ad virtutes. Aut secundum alios meliores prout poterit.